

Pielikums informatīvajam ziņojumam
“Par Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās darbu
2020.gadā”

I. IEVADS

1. Pielikums informatīvajam ziņojumam “Par Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās darbu 2020.gadā” sniedz ieskatu Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk Tiesa) pieņemtajos nolēmumos Latvijas lietās 2020.gadā.
2. 2020.gadā Tiesa pasludināja 15 nolēmumus Latvijas lietās, no kurām 9 lietās Tiesa pasludināja spriedumus, savukārt 6 lietās – pieņēma lēmumu. Papildus šiem nolēmumiem, Tiesa pieņēma arī lēmumu starpvalstu lietā *Latvija pret Dāniju*, kur Latvija bija valsts-iesniedzēja. Turpinājumā hronoloģiskā secībā vispirms tiek apskatīti Tiesas spriedumi, un tad – lēmumi, tajā skaitā lēmums lietā *Latvija pret Dāniju*.

II. TIESAS NOLĒMUMU APKOPOJUMS

II.1. SPRIEDUMI

3. Lietā *Vinks un Ribicka pret Latviju*¹ savā 2010.gada 7.maija iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk Konvencija) 8.pantu (tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību), divas personas sūdzējās par veidu, kādā notika kratīšana otrās iesniedzējas dzīvesvietā. Proti, pēc Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas pārvaldes (turpmāk VID FPP) lūguma četri maskās tērpti un bruņoti Valsts policijas speciālo uzdevumu vienības “Omega” darbinieki slepeni iekļuva privātmājas teritorijā un, izsitot mājas logus, iebruka mājā, pārsteidzot gan abus iesniedzējus, gan otrās iesniedzējas nepilngadīgo meitu. Abu iesniedzēju ieskatā šādi pasākumi bija pārmērīgi, ņemot vērā izmeklējamos noziedzīgos nodarījumus – izvairīšanos no nodokļiem un noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju. Atsaucoties uz Konvencijas 13.pantu (tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli) kopsakarā ar Konvencijas 8.pantu, abi iesniedzēji apgalvoja, ka viņu sūdzības tiesām un prokuratūras iestādēm netika pienācīgi izvērtētas.

Pieņemamības stadija:

Lemjot par sūdzības par Konvencijas 8.panta pārkāpumu pieņemamību, Tiesa noraidīja valdības izvirzīto argumentu, ka otrā iesniedzēja nebija izsmēlusi pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus, jo viņa nebija pārsūdzējusi prokurora lēmumu amatā augstākam prokuroram. Tiesa atzīmēja, ka atbildes uz otrās iesniedzējas sūdzībām jau bija sniedzis gan Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas priekšsēdētājs, kurš izvērtēja kratīšanas lēmuma pamatotību, gan Latvijas Republikas prokuratūras iestādes, izskatot citas pirmā iesniedzēja un otrās iesniedzējas sūdzības par kratīšanas tiesiskumu un tās norises kārtību. Ņemot vērā, ka otrās iesniedzējas sūdzības jau bija izskatītas trīs Latvijas Republikas prokuratūras iestāžu

¹ *Vinks un Ribicka pret Latviju* (iesniegums Nr.28926/10), Eiropas Cilvēktiesību tiesas palātas 2020.gada 30.janvāra spriedums.

instancēs, sniedzot atbildes pēc būtības, Tiesas ieskatā, viņai nebija vēlreiz jāpārsūdz prokurora sniegtā atbilde.

Izskatīšana pēc būtības:

Vērtējot iesniedzēju sūdzības pēc būtības, Tiesa, atsaucoties uz tās judikatūrā nostiprināto metodoloģiju, vērtēja, vai iejaukšanās iesniedzēju tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību bija noteikta ar likumu, vai tai bija leģitīms mērķis un vai tā bija samērīga. Tiesa piekrita valdības viedoklim, ka kratīšana tika veikta kriminālprocesa ietvaros un pamatojoties uz izmeklēšanas tiesneša lēmumu. Tiesa noraidīja iesniedzēju argumentu, ka viņi netika informēti par šāda tiesneša lēmuma esamību, ņemot vērā, ka valdība bija iesniegusi lēmuma kopiju, kurā bija redzams iesniedzēju paraksts ar apliecinājumu, ka viņi ir izlasījuši šo lēmumu. Tiesa arī piekrita, ka kratīšanas mērķis bija noziedzīgu nodarījumu – izvairīšanās no nodokļu nomaksas un noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas – apkarošana un citu personu likumīgo tiesību un interešu aizsardzība. Tiesa atzīmēja, ka apstākļi, ka izmeklēšana kriminālprocesā vēl nebija pabeigta, nenozīmē, ka nebija leģitīmu iemeslu veikt kratīšanu.

Turpinājumā Tiesa vērtēja, vai kratīšana atbilda samērīguma principam. Pievēršoties izmeklēšanas tiesneša izsniegtā kratīšanas lēmuma tvērumam, Tiesa atzīmēja, ka kratīšanas lēmuma tvērums bija diezgan plašs un līdztekus specifisku priekšmetu uzskaitījumam vispārīgi atsaucās uz citiem dokumentiem un priekšmetiem, kuriem varētu būt nozīme lietā. Taču Tiesa norādīja, ka kratīšanā izņemamo priekšmetu tvērums ir atkarīgs arī no izmeklējamā noziedzīgā nodarījuma rakstura. Šajā lietā Tiesa ņēma vērā, ka kratīšanas lēmums tika izsniegts saistībā ar noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju un ka šādā noziedzīgā nodarījumā bija iesaistīts ļoti liels skaits dažādu uzņēmumu, turklāt ļoti īsā laika posmā tika izveidoti un likvidēti vēl vairāki citi fiktīvi uzņēmumi. Ņemot vērā ekonomisko noziegumu izmeklēšanas specifiku, kā arī to, ka Eiropas Padomes noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas ekspertu komiteja “Moneyval” bija norādījusi uz risku, ka Latvija tiek izmantota noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijai, Tiesa piekrita, ka konkrētās lietas apstākļos izmeklēšanas tiesneša izsniegtā kratīšanas lēmuma tvērums bija samērīgs.

Savukārt, vērtējot veidu, kādā notika kratīšana, Tiesa atzīmēja, ka VID FPP darbinieki bija lūguši atbalstu Valsts policijas speciālo uzdevumu vienībai “Omega”, kas pēc savas būtības ir pretterorisma vienība. Tiesas ieskatā, tikai ļoti būtiski apsvērumi varētu attaisnot pretterorisma vienības iesaisti kratīšanā, kas norisinās agrā rītā, slepeni iekļūstot slēgtā privātīpašuma teritorijā un izsitot logus, lai iekļūtu dzīvojamā mājā, kur atradās arī nepilngadīgs bērns. Tiesa uzsvēra, ka šādas metodes rada ļoti augstus riskus dienesta pilnvaru pārsniegšanai un valstīm ir jānodrošina atbilstoši procesuālās aizsardzības mehānismi, lai pēc iespējas šos riskus samazinātu. Tiesa norādīja, ka zināmi procesuālās aizsardzības mehānismi ir ietverti kārtībā, kādā tiek izsniegtas atļaujas veikt kratīšanu. Tomēr Tiesa uzskatīja, ka šajā lietā izmeklēšanas tiesnesis, pieņemot lēmumu par kratīšanas izdarīšanu, nebija pārbaudījis pirmā iesniedzēja saistību ar fiktīvajiem uzņēmumiem, kas, iespējams, bija iesaistīti noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas ķēdē. Turklāt to nebija darījis arī Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas priekšsēdētājs, izskatot pirmā iesniedzēja sūdzību par izmeklēšanas tiesneša lēmumu. Vērtējot Latvijas Republikas prokuratūras iestāžu rīcību abu iesniedzēju sūdzību izskatīšanas ietvaros, Tiesa secināja, ka, lai gan prokurori no VID FPP bija izprasījuši kriminālprocesa lietas materiālus, kā arī bija lūguši sniegt papildinformāciju, prokuratūras secinājumi, noraidot iesniedzēju sūdzības, balstījās

uz to pašu iestāžu slēdzieniem, par kurām šīs sūdzības bija iesniegtas. Visbeidzot, vērtējot Valsts policijas pretterorisma vienības “Omega” iesaisti kratīšanā, Tiesa atzīmēja, ka, lai gan vienības atbalsts tika sniegts pēc VID FPP lūguma un tiesībsargājošo iestāžu starpinstitucionālās sadarbības ietvaros, normatīvajam tvērumam, kas regulē šādu sadarbību, ir jāspēj sniegt pietiekama aizsardzība pret iespējamu patvaļu. Tiesa vēlreiz atgādināja, ka valstīm noziedzības apkarošanas jomā atsevišķos gadījumos ir tiesības veikt kratīšanu un izņemt pierādījumus ar policijas specvienību atbalstu, taču, ņemot vērā šādas iejaukšanās smagumu un nopietnību, valstīm ir jāparedz atbilstoši procesuālās aizsardzības mehānismi, lai izslēgtu patvaļas risku. Ņemot vērā šīs lietas apstākļus, Tiesa secināja, ka iesniedzējiem šādi aizsardzības mehānismi nebija pieejami, tādēļ iejaukšanās viņu tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību nebija samērīga un ir noticis Konvencijas 8.panta pārkāpums.

Abi iesniedzēji arī sūdzējās par to, ka viņu sūdzības par kratīšanas pamatotību un norisi netika pienācīgi izvērtētas. Ņemot vērā Tiesas secinājumus attiecībā uz abu iesniedzēju sūdzību par Konvencijas 8.panta pārkāpumu, Tiesa uzskatīja, ka šo iesniedzēju sūdzību nav nepieciešams vērtēt atsevišķi.

Piešķirtā kompensācija:

Iesniedzēji bija lūguši piespriest katram kompensāciju 30 000 eiro apmērā par nemantisko kaitējumu, kā arī otrā iesniedzēja bija lūgusi atlīdzināt viņai nodarītos zaudējumus 3 000 eiro apmērā. Tiesa iesniedzēju prasības apmierināja tikai daļēji, kompensācijā par nemantisko kaitējumu piespriežot katram no iesniedzējiem 1 500 eiro.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas spriedums stājās spēkā 2020.gada 30.maijā.

4. Lietā *Klopcovs pret Latviju*² iesniedzējs savā 2013.gada 11.aprīļa iesniegumā Tiesai sūdzējās par vairāk nekā 7 gadus ilgo administratīvās lietas izskatīšanu Latvijas tiesās. Iesniedzējs uzskatīja, ka tādejādi ir pārkāptas viņa Konvencijas 6.panta 1.punktā (tiesības uz taisnīgu tiesu) garantētās tiesības.

Pieņemamības stadija:

Izvērtējot sūdzības pieņemamību izskatīšanai pēc būtības, Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka Konvencijas 6.pants nav piemērojams, jo iesniedzēja sūdzība pēc būtības skāra publisko tiesību jomu, nevis Konvencijas 6.pantā ietvertās personas tiesības civilo tiesību vai pienākumu noteikšanā vai apsūdzības izlemšanā. Tiesa uzskatīja, ka dažas no ieslodzīto tiesībām, piemēram, tiesības uz saraksti vai tikšanos ar ģimenes locekļiem, ietver civilo tiesību, kā tās savā judikatūrā interpretē Tiesa, aspektus, tādēļ Tiesa uzskatīja, ka administratīvā lieta par korespondences kontroli cietumā ietilpst Konvencijas 6.panta tvērumā. Tāpat Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka iesniedzējs nav izsmēlis visus pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus, jo nav izmantojis iespēju vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar prasību par pārmērīgu procesa ilgumu. Tiesa norādīja, ka

² *Klopcovs pret Latviju* (iesniegums Nr.26902/13), Eiropas Cilvēktiesību tiesas komitejas 2020.gada 13.februāra spriedums.

valdības iesniegtais Latvijas tiesu prakses piemērs neapliecināja tiesību aizsardzības mehānisma efektivitāti laikā, kad tika izskatīta iesniedzēja lieta.

Izskatīšana pēc būtības:

Pievēršoties iesniedzēja sūdzības būtībai, Tiesa atgādināja, ka katras tiesvedības ilgums ir jāvērtē konkrētās lietas faktu gaismā, ņemot vērā lietas sarežģītību, iesniedzēju un kompetento iestāžu rīcību un procesā skartās intereses. Tiesa secināja, ka iesniedzēja lieta nebija sarežģīta. Lai gan iesniedzēja lietas būtība neprasija no valsts iestādēm īpašu rūpību, lai nodrošinātu tās izskatīšanu pēc iespējas ātrāk, Tiesas ieskatā, bija jāņem vērā fakts, ka iesniedzējs bija apcietināts, tādēļ lēmumi bija jāpieņem bez liekas vilcināšanās. Tiesa atzina, ka administratīvās lietas ierosināšana tiesā bija atkarīga no paša iesniedzēja, tādēļ vairāk nekā 9 mēnešu pārtraukums starp Tieslietu ministrijas sniegto atbildi un tās pārsūdzību administratīvajā tiesā nevar tikt attiecināts uz valsti. Arī fakts, ka iesniedzējs vairākkārt iesniedza blakus sūdzības, nevar tikt uzskatīts par procesa kavēšanu, jo iesniedzējs izmantoja likumā noteiktās procesuālās tiesības.

Taču, ņemot vērā kopējo tiesvedības ilgumu, kas bija 7 gadi, 1 mēnesis un 13 dienas, kā arī savus secinājumus līdzīgās lietās pret citām valstīm, Tiesa atzina, ka tiesvedība iesniedzēja administratīvajā lietā bijusi pārāk ilga, tādēļ noticis Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpums.

Piešķirtā kompensācija:

Iesniedzējs bija lūdzis Tiesu piespriest kompensāciju, tās apmēra noteikšanu atstājot Tiesas ziņā. Tiesa uzskatīja, ka iesniedzējs ir cietis nemantisku kaitējumu, tādēļ piesprieda 1 000 eiro šī kaitējuma atlīdzībai.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas spriedums stājās spēkā 2020.gada 13.februārī.

5. Lietā *Zelčs pret Latviju*³ iesniedzējs savā 2016.gada 11.novembra iesniegumā sūdzējās, ka viņa aizturēšana un ievietošana policijas automašīnā, lai veiktu alkohola testu un sagatavotu administratīvā pārkāpuma protokolus, bijusi likumam neatbilstoša viņa brīvības ierobežošana. Tāpat iesniedzējs uzskatīja, ka ir pārkāptas arī viņa tiesības uz taisnīgu tiesu, jo apelācijas instancē viņš nevarēja atkārtoti izvaicāt policijas darbiniekus par administratīvā pārkāpuma protokolu sagatavošanas apstākļiem. Iesniedzējs uzskatīja, ka tādejādi tika pārkāptas viņa Konvencijas 5.panta 1.punktā (tiesības uz brīvību, aizturēšanas pamatotība) un Konvencijas 6.panta 1.punktā un 3.punkta (d) apakšpunktā (tiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības izvaicāt lieciniekus) garantētās tiesības.

Pieņemamības stadija:

Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka Konvencijas 5.panta 1.punkts nav piemērojama šajā lietā, jo iesniedzēja situācija būtu uzskatāma par pārvietošanās brīvības, kas garantēta

³ *Zelčs pret Latviju* (iesniegums Nr.65367/16), Eiropas Cilvēktiesību tiesas palātas 2020.gada 20.februāra spriedums.

Konvencijas 4. protokola 2. pantā, ierobežojumu. Tiesa visupirms atgādināja, ka Konvencijas 5. panta 1. punktā ietvertu tiesību uz brīvību mērķis ir aizsargāt personas fizisku brīvību. Lai izvērtētu, vai indivīdam ir “atņemta brīvība”, ir jāvērtē katra individuālā situācija un lietas apstākļi, piemēram, ierobežojuma ilgums, tā sekas un piemērošanas veids. “Brīvības atņemšana” Konvencijas 5. panta 1. punkta izpratnē var būt arī laika ziņā ļoti īsi periodi. Tiesa piekrita, ka iesniedzēja aizturēšana notika ar mērķi sagatavot administratīvā pārkāpuma protokolu un ilga mazāk nekā divas stundas. Tāpat Tiesa konstatēja, ka nav strīda par to, ka policijas darbinieki ievietoja iesniedzēju policijas automašīnā. Taču, Tiesas ieskatā, lietas materiālos netika rasts apstiprinājums tam, ka iesniedzējs jebkurā brīdī varēja izkāpt no policijas auto vai kā citādi iebilst pret policijas lēmumu, tādēļ secināja, ka iesniedzēja brīvība bija ierobežota Konvencijas 5. panta 1. punkta izpratnē.

Tiesa nepiekrita arī valdības izvirzītajiem argumentiem, ka iesniedzējs nebija cietis tik būtisku tiesību aizskārums, lai to izskatītu starptautiskajā tiesā. Proti, Tiesa secināja, ka lai arī iesniedzējs policijas automašīnā atradās tikai vienu stundu un 38 minūtes, kamēr tika veikts alkohola tests un sagatavoti administratīvo pārkāpumu protokoli, savukārt pēc dokumentu noformēšanas iesniedzējs tika nekavējoties atbrīvots, nevarēja uzskatīt, ka iesniedzējam radītais aizskārums būtu bijis maznozīmīgs. Uzsverot tiesību uz brīvību nozīmi demokrātiskā sabiedrībā un ņemot vērā iesniedzēja apgalvojumu, ka viņa brīvība tikusi ierobežota, pārkāpjot nacionālā likuma normas, Tiesa uzskatīja, ka iesniedzēja sūdzība ir jāizskata pēc būtības.

Izskatīšana pēc būtības:

Vērtējot iesniedzēja sūdzību pēc būtības, Tiesa atgādināja, ka gadījumā, ja tiek ierobežota personas brīvība, Konvencijas 5. panta 1. punkts noteic, ka aizturēšanai ir jānotiek saskaņā ar likumu. Likuma normai, uz kuras pamata persona tiek aizturēta, ir jābūt ne tikai skaidrai, lai nodrošinātu vienveidīgu tās piemērošanu, bet arī saprotamai tai personai, pret kuru šī norma tiek piemērota. Pievēršoties lietas apstākļiem, Tiesa visupirms konstatēja, ka iesniedzēja aizturēšana notika saskaņā ar vienu no Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk LAPK) 252. panta pirmajā daļā minētajiem personas administratīvās aizturēšanas pamatiem – lai sagatavotu administratīvā pārkāpuma protokolu, ja to nav iespējams izdarīt uz vietas. Tiesa atzīmēja, ka no minētās normas nebija skaidri saprotams, vai administratīvā aizturēšana varēja notikt policijas mašīnā notikuma vietā. Turklāt nacionālajā procesā iesniedzējs bija apstrīdējis aizturēšanas pamatu, argumentējot, ka pretēji likumā noteiktajam administratīvās aizturēšanas pamatam viņš netika nekur vests, bet Rīgas apgabaltiesa, atbildot uz šo argumentu, bija norādījusi pavisam citu aizturēšanas pamatu, kas noteikts LAPK 254. pantā. Ņemot vērā iepriekš minētos atšķirīgos viedokļus par iesniedzēja administratīvās aizturēšanas pamatu, Tiesa atzina, ka nacionālā likuma normas nav bijušas pietiekami skaidras. Tiesa tādēļ secināja, ka iesniedzēja administratīvā aizturēšana nebija notikusi saskaņā ar likumu un tādēļ ir pieļauts Konvencijas 5. panta 1. punkta pārkāpums.

Vērtējot iesniedzēja sūdzību par Konvencijas 6. panta iespējamo pārkāpumu, Tiesa norādīja, ka pierādījumu pieņemamības izvērtēšana visupirms ir nacionālo iestāžu ziņā. Savukārt Tiesas uzdevums ir vērtēt, vai process kopumā, ieskaitot veidu, kā iegūti pierādījumi, ir bijis taisnīgs. Tiesa atzīmēja, ka pirmās instances tiesā tika uzaicināti un uzklausti visi liecinieki, tostarp policijas darbinieki, un iesniedzējam bija iespēja nopratināt minētās personas tiesas sēdē. Turklāt iesniedzējam pirmās instances un apelācijas tiesā bija iespēja izklāstīt savu notikumu versiju un apšaubīt policijas darbinieku sniegto paskaidrojumu ticamību. Tiesa noraidīja iesniedzēja apgalvojumu, ka nacionālās tiesas neizvērtēja pierādījumu

pieņemamību, ņemot vērā, ka nacionālo tiesu lēmumos tika atspoguļoti iesniedzēja argumenti, kā arī izvērtēta policijas darbinieku sniegto paskaidrojumu ticamība kopsakarā ar citiem lietā iegūtajiem pierādījumiem un liecinieku liecībām. Tiesa arī norādīja, ka pat tad, ja process apelācijas instancē noticis rakstveidā, iesniedzējam bija iespēja pret to iebilst un lūgt Rīgas apgabaltiesu nozīmēt tiesas sēdi, kurā iesniedzējs varētu atkārtoti izvaicāt policijas darbiniekus. Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa secināja, ka kopumā administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšana nacionālajās tiesās bija taisnīga un Konvencijas 6.panta 1.punkts un 3.punkta (d) apakšpunkts nav pārkāpts.

Piešķirtā kompensācija:

Iesniedzējs lūdza Tiesu kopumā piešķirt 20 665,63 eiro kompensācijā par zaudējumiem un nemantisko kaitējumu. Tiesa uzskatīja, ka pārkāpuma konstatēšana par nepamatotu aizturēšanu ir pietiekams atlīdzinājums, tādēļ kompensāciju nepiešķīra.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas spriedums stājās spēkā 2020.gada 20.jūnijā.

6. Lietā *Rodina pret Latviju*⁴ iesniedzēja savos 2010.gada 17.augusta un 2011.gada 27.decembra iesniegumos, atsaucoties uz Konvencijas 8.pantu, sūdzējās par tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību pārkāpumu saistībā ar publikāciju laikrakstā “Čas” un sižetu TV3 raidījumā “Bez Tabu”. Proti, 2005.gada janvārī laikrakstā “Čas” publicēts raksts “Dzīvoklis sanaidoja ģimeni”, un, lai gan publikācijā nebija minēts iesniedzējas pilns vārds, atsaucoties uz viņu kā ģimenes vecāko meitu, tajā bija iekļauts iesniedzējas pirmslaulību uzvārds, mātes un tēva vārds, māsas un māsas meitas vārdi, viņu profesijas un dzīvesvietas. Rakstā bija iekļauti iesniedzējas mātes un divu citu iesniedzējas ģimenes locekļu izteikumi, un rakstam bija pievienota ģimenes fotogrāfija, kurā bija redzama arī iesniedzēja. Publikācija atreferēja iesniedzējas ģimenes locekļu viedokļus, starp tiem rakstā bija apgalvojumi, ka iesniedzēja ir ievietojusi māti psihiatriskajā slimnīcā, pārdevusi mātei piederošo dzīvokli un pēc mātes atlabšanas atteikusies sniegt finansiālu atbalstu medikamentu iegādei. 2005.gada novembrī ģimenes nesaskaņas vēlreiz nonāca medijos, šoreiz sižetā TV3 raidījumā “Bez Tabu”. Sižeta pamatā tika izmantota laikraksta publikācija un fotogrāfija, kā arī fragmenti no žurnālistes ierakstītas telefonsarunas ar iesniedzēju. Sižetā tika minēts iesniedzējas pilns vārds un uzvārds, kā arī parādīta 2005.gada janvārī laikrakstā publicētā iesniedzējas ģimenes fotogrāfija. Iesniedzēja cēla prasību vispārējās jurisdikcijas tiesā par goda un cieņas aizskarošu ziņu atsaukšanu pret laikraksta “Čas” izdevēju un diviem ģimenes pārstāvjiem, un vēlāk – pret televīzijas kanālu TV3 un žurnālistiem, kas sagatavoja sižetu. Abos tiesas procesos nacionālās tiesas secināja, ka nav noticis iesniedzējas tiesību pārkāpums, tādēļ uzskatīja, ka Latvijas tiesas nebija nodrošinājušas, ka tiek ievērotas viņas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

Pieņemamības stadija:

Lemjot par iesniedzējas sūdzību pieņemamību izskatīšanai, Tiesa piekrita valdības izvirzītajam argumentam, ka iesniedzēja nacionālajā procesā nebija cēlusi atsevišķu prasību

⁴ *Rodina pret Latviju* (iesniegumi Nr.48534/10 un 19532/15), Eiropas Cilvēktiesību tiesas palātas 2020.gada 14.maija spriedums.

par aizskārumu, ko radījusi tieši viņas vārda, ģimenes fotogrāfijas un ierakstītās telefonsarunas pārraidīšana televīzijas raidījumā. Tādēļ Tiesa turpinājumā galvenokārt pievērsās sūdzībai par pirmo publikāciju laikrakstā un tai sekojošo iesniedzējas civilprasības izskatīšanu Latvijas tiesās.

Izskatīšana pēc būtības:

Vērtējot iesniedzējas sūdzības pēc būtības, Tiesa atgādināja, ka līdztekus negatīvam valsts pienākumam atturēties no nepamatotas iejaukšanās personas privātajā dzīvē, Konvencijas 8.pants uzliek valstij arī pozitīvu pienākumu nodrošināt personas privātās dzīves neaizskaramību arī attiecībā ar citām privātpersonām. Tiesas uzdevums šajos gadījumos ir vērtēt, vai valsts ir samērīgi līdzsvarojusi personas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību ar otras puses tiesībām uz izteiksmes brīvību, ko garantē Konvencijas 10.pants. Šajā līdzsvarošanā Tiesa ņem vērā šādus kritērijus: publikācijas ieguldījums sabiedrībai nozīmīgā diskusijā, personas publiskā atpazīstamība, publikācijas saturs, forma un sekas, ja nepieciešams, vērtējot arī apstākļus, kādos informācija vai fotogrāfija iegūta.

Pievēršoties iesniedzējas sūdzībām, Tiesa atzīmēja, ka iesniedzējas uzsāktās tiesvedības skāra sensitīvus ar viņas ģimenes dzīvi saistītus jautājumus. Iesniedzēja bija cēlusi prasības gan pret ģimenes locekļiem, gan pret medijiem, kas šo ģimenes stāstu bija atspoguļojuši laikrakstā un televīzijā. Lai gan laikrakstā iesniedzējas vārds nebija minēts, rakstā bija iekļauta pietiekama informācija, lai iesniedzēju varētu identificēt, turklāt rakstam bija pievienota fotogrāfija, kurā bija redzama arī iesniedzēja. Tiesa uzskatīja, ka televīzijas raidījumā iesniedzēju varēja skaidri identificēt, ņemot vērā, ka tika pieminēts gan viņas vārds un uzvārds, gan bija redzama arī iepriekš minētā ģimenes fotogrāfija. Pievēršoties jautājumam par iesniedzējas atpazīstamību Tiesa atzina, ka nacionālās tiesas šo aspektu nebija vērtējušas, tomēr no tiesu nolēmumos ietvertajiem secinājumiem varēja noprast, ka tās iesniedzēju uztvēra kā privātpersonu. Tādēļ, Tiesas ieskatā, iesniedzēja varēja prasīt, lai viņas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību tiktu īpaši pasargātas. Tiesa atzīmēja, ka abu mediju publikācijas tapa pēc iesniedzējas radnieku iniciatīvas, tomēr raksts izdevumā “*Čas*” un sižets raidījumā “*Bez Tabu*” nebija pieskaitāms analītiskajai žurnālistikai. Tiesa secināja, ka gan raksts, gan sižets kritizēja iesniedzēju, radot negatīvu iespaidu un ievērojami iejaucoties viņas tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību.

Izvērtējot procesu, kādā nacionālās tiesas izsvēra iesniedzējas un citu pušu intereses lietā par publikāciju laikrakstā, Tiesa atzīmēja, ka tikai pirmās instances tiesa bija vērtējusi rakstu kopumā, atzīmējot tā pārāk negatīvo toni un kontekstu, kādā bija iegūti apstrīdētie apgalvojumi no radniekiem, jo īpaši iesniedzējas mātes viedokļa ticamību. Tiesa piekrita, ka lietā, kurā viena puse aktīvi meklē publicitāti, bet otra kategoriski iebilst pret to, ir īpaši svarīgi vērtēt kontekstu, kādā tiek iegūti pušu viedokļi. Tiesa norādīja uz vairākiem trūkumiem žurnālistu rīcībā, kas radīja šaubas par to, vai žurnālisti ir rīkojušies labā ticībā un saskaņā ar atbildīgas žurnālistikas principiem. Tiesa uzsvēra, ka žurnālistiem bija zināms, ka ir uzsākts process par iesniedzējas mātes rīcībspēju, kas viņiem bija jāņem vērā, aprakstot iesniedzējas ģimenes situāciju. Tāpat, Tiesas ieskatā, svarīgs aspekts, ko žurnālistiem vajadzēja ņemt vērā, bija fakts, ka “*Bez Tabu*” raidījuma uzņemšanas laikā iesniedzējas mātei ar pirmās instances tiesas nolēmumu rīcībspēja tika ierobežota. Tiesa norādīja, ka jautājumos, kas kaut vai netieši skar personas garīgo veselību, gan žurnālistiem, gatavojot rakstus, gan tiesām, vērtējot publikāciju saturu, būtu jārīkojas ar īpašu rūpību. Tiesa kritizēja arī laikraksta “*Čas*” žurnālista rīcību raksta sagatavošanā, jo iesniedzējai tika jautāts vispārējs viedoklis par situāciju ģimenē, nevis lūgts komentārs par ģimenes locekļu

izteiktiem apgalvojumiem. Turklāt Tiesa īpaši atzīmēja, ka iesniedzēja netika informēta par ģimenes fotogrāfijas pievienošanu rakstam un ka žurnālists atteicās iepazīstināt iesniedzēju ar sagatavotā raksta projektu. Komentējot televīzijas žurnālista rīcību, Tiesa uzsvēra, ka žurnālists nebija devis iespēju un laiku iesniedzējai sagatavot savu viedokli, bet sižeta pārraidīšanas dienā intervējis viņu telefonsarunā. Tiesa noraidīja valdības argumentus, ka iesniedzēja savā iesniegumā Tiesai nebija norādījusi sev radītās negatīvās sekas. Tiesa uzskatīja, ka iesniedzējas iesniegtā informācija pati par sevi bija pietiekama, lai secinātu, ka iesniedzējai no masu medijos atspoguļotās informācijas radās negatīvas sekas.

Vērtējot jautājumu par to, vai raksts ir sniedzis ieguldījumu sabiedrībai svarīgā diskusijā, Tiesa atzīmēja, ka nacionālo tiesu nolēmumos šāds sabiedrībai svarīgs jautājums nav identificēts. Piekrītot, ka arī privāti strīdi var būt saistīti ar aktuālu jautājumu, Tiesa tomēr norādīja, ka šajā lietā abi žurnālisti iesniedzējas ģimenes situāciju nebija skaidrojuši plašākai sabiedrībai svarīga jautājuma kontekstā.

Visbeidzot Tiesa komentēja arī laikrakstā ievietotās fotogrāfijas iegūšanas un publicēšanas aspektus, norādot, ka iesniedzējas mātes sniegto piekrišanu fotogrāfijas publicēšanai varēja attiecināt tikai uz viņas pašas fotogrāfiju. Tiesa piekrita, ka fotogrāfijas bija uzņemtas ar iesniedzējas piekrišanu un tās neatspoguļoja iesniedzēju nelabvēlīgā gaismā. Tomēr Tiesa atgādināja, ka arī neitrālas personas fotogrāfijas publicēšana kopā ar negatīvu stāstu par šo personu veido nopietnu iejaukšanos šīs personas privātajā dzīvē, jo īpaši tad, ja persona nevēlas publicitāti. Iesniedzēju varēja labi atpazīt laikrakstā publicētajā fotogrāfijā, un Tiesa lietas materiālos neatrada nevienu iemeslu, kas attaisnotu viņas fotogrāfijas publicēšanu bez atbilstošiem piesardzības pasākumiem, piemēram, aizklājot vai izpludinot iesniedzējas seju.

Nemto vērā iepriekš minēto, Tiesa secināja, ka tiesas, izskatot abas iesniedzējas civillietas, nav pietiekami nodrošinājušas, ka tiek ievērotas iesniedzējas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, un tādēļ ir noticis Konvencijas 8.panta pārkāpums.

Piešķirtā kompensācija:

Iesniedzēja bija lūgusi piespriest viņai kompensāciju 35 714 eiro apmērā par nemantisko kaitējumu, kā arī atlīdzināt tiesāšanās izdevumus 5 989 eiro apmērā. Tiesa iesniedzējas prasību apmierināja daļēji, kompensācijā par nemantisko kaitējumu piespriežot 6 500 eiro un kompensējot tiesāšanās izdevumus 3 800 eiro apmērā.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas spriedums stājās spēkā 2020.gada 14.augustā.

7. Lietā *Sļadzevskis pret Latviju*⁵ iesniedzējs savā 2013.gada 5.maija iesniegumā Tiesai sūdzējās par civilprocesa ilgumu, kas viņa ieskatā bija nesamērīgs. Iesniedzējs uzsvēra, ka viņa prasība par laulības šķiršanu, kopmantas sadali un saskarsmes tiesību noteikšanu nacionālajās tiesās trīs līmeņos izskatīta gandrīz astoņus gadus, tādejādi pārkāpjot viņa Konvencijas 6.panta 1.punktā garantētās tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā.

⁵ *Sļadzevskis pret Latviju* (iesniegums Nr.32003/13), Eiropas Cilvēktiesību tiesas komitejas 2020.gada 11.jūnija spriedums.

Pieņemamības stadija:

Lemjot par sūdzības pieņemamību izskatīšanai pēc būtības, Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka iesniedzējs nav izmantojis iespēju vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā, atbilstoši Satversmes 92.pantam un Civillikuma 1635.pantam prasot kompensāciju par ieilgušu civilprocesu. Tiesa atgādināja, ka šādu argumentu tā jau ir noraidījusi lietā *Veiss pret Latviju*, savukārt valdības iesniegtie Latvijas tiesu prakses piemēri nebija pietiekami, lai izdarītu secinājumu, ka šāds tiesību aizsardzības līdzeklis nacionālā līmenī pastāv un ir efektīvs. Tāpat Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka iesniedzējs nav ievērojis sešu mēnešu termiņu sūdzības iesniegšanai Tiesā, norādot, ka procesa ilguma vērtēšanai nav nepieciešams izdalīt atsevišķus aspektus, kuros galīgais noregulējums pieņemts vairāk nekā sešus mēnešus pirms sūdzības iesniegšanas, jo prasība par tiesvedības pabeigšanu saprātīgā termiņā ir attiecināma uz procesu kopumā

Izskatīšana pēc būtības:

Pievēršoties iesniedzēja sūdzības būtībai, Tiesa atgādināja, ka tiesvedības ilgums ir vērtējams, ņemot vērā lietas sarežģītību, iesniedzēja un valsts iestāžu rīcību, kā arī procesā skartās personas intereses. Tiesa atzina, ka lieta nacionālā līmenī bijusi procesuāli sarežģīta, jo bija nepieciešama bāriņtiesas iesaiste, turklāt iesniedzēja dzīvesvieta bija ārpus Latvijas. Tāpat Tiesa atzina, ka iesniedzēja rīcība ir paildzinājusi procesu, jo iesniedzējs vairākas reizes neieradās uz tiesas sēdēm. Vienlaikus Tiesa uzsvēra, ka apelācijas un kasācijas instancēs lietas izskatīšana tika uzsākta vairāk nekā gadu pēc lietas saņemšanas tiesā. Atgādinot, ka lietās, kurās tiek lemts par bērnu aizgādību un saskarsmes tiesībām, no valsts tiek prasīta īpaša rūpība, lai pēc iespējas samazinātu nenoteiktības periodu, Tiesa atzina, ka 7 gadus un 10 mēnešus ilga tiesvedība neatbilst Konvencijas prasībām nodrošināt lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā. Tādēļ Tiesa secināja, ka ir noticis Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpums.

Piešķirtā kompensācija:

Iesniedzējs lūdza Tiesu kopumā piešķirt viņam kompensāciju 1 223 690,36 eiro apmērā par kaitējumu, kā arī atlīdzināt tiesāšanās izdevumus 41 313,60 eiro apmērā. Tiesa iesniedzēja prasību apmierināja daļēji, kompensācijā par nemantisko kaitējumu piespriežot 1 000 eiro un kompensējot tiesāšanās izdevumus 53,35 eiro apmērā.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas spriedums stājās spēkā 2020.gada 11.jūnijā.

8. Lietā *Zirnīte pret Latviju*⁶ savā 2011.gada 7.novembra iesniegumā Tiesai iesniedzēja, atsaucoties uz Konvencijas 1.protokola 1.pantu (tiesības uz īpašumu), sūdzējās, ka konfiskācijas, kas atbilstoši lietas notikumam laikā spēkā esošajām Krimināllikuma normām bija obligāts papildsods par iesniedzējas izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, piemērošana viņas vienīgajam īpašumam bija nesamērīga iejaukšanās viņas tiesībās uz īpašumu. Savukārt, atsaucoties uz Konvencijas 6.panta 1.punktu un 3.punkta(d)

⁶ *Zirnīte pret Latviju* (iesniegums Nr.69019/11), Eiropas Cilvēktiesību tiesas palātas 2020.gada 11.jūnija spriedums.

apakšpunktu, iesniedzēja sūdzējās, ka apelācijas instances tiesa, iztiesājot kriminālprocesu pret viņu, bija noraidījusi viņas lūgumu atkārtoti nopratināt liecinieku, kurš savu liecību bija sniedzis jau pirmās instances tiesā.

Pieņemamības stadija:

Analizējot iesniedzējas sūdzības par Konvencijas 1.protokola 1.panta iespējamu pārkāpumu pieņemamību, Tiesa izvērtēja valdības izvirzīto argumentu, ka iesniedzēja nebija izsmēlusi viņai pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus, jo nebija vērsusies ar konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesā. Valdība norādīja, ka sūdzību Satversmes tiesā var iesniegt, lai apstrīdētu konkrētas tiesību normas atbilstību Satversmei, un iesniedzējas Tiesā iesniegtās sūdzības pamatā bija Krimināllikumā noteiktais mantas konfiskācijas regulējums. Savukārt iesniedzēja uzskatīja, ka viņas tiesību aizskārums pamatā bija nevis normatīvais regulējums, bet gan esošā normatīvā regulējuma nepareiza interpretācija un piemērošana Latvijas tiesu spriedumos, ko Satversmes tiesa nevarētu vērtēt. Tiesa norādīja, ka iesniedzēja pati savā sūdzībā bija norādījusi uz vairākiem aspektiem, kas attiecināmi uz jautājumu par normatīvā regulējuma "kvalitāti", kas ietilpst Satversmes tiesas kompetencē. Tiesa atzīmēja, ka Satversmes tiesa savā judikatūrā ir pievērsusies mantas konfiskācijai kriminālprocesā tieši tādā pašā tvērumā, kādu savā Tiesai iesniegtajā sūdzībā bija norādījusi iesniedzēja. Šo apsvērumu dēļ Tiesa uzskatīja, ka iesniedzējai bija jāvērsas ar konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesā, un, ja tiesvedības iznākums viņai būtu labvēlīgs, viņa varētu lūgt atjaunot kriminālprocesu. Turklāt nacionālajām tiesām, izskatot kriminālprocesu no jauna, būtu saistoši Satversmes tiesas secinājumi. Šo apsvērumu dēļ Tiesa noraidīja iesniedzējas sūdzību par Konvencijas 1.protokola 1.punkta iespējamu pārkāpumu, jo viņa nebija izsmēlusi nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus.

Analizējot sūdzības par Konvencijas 6.panta 1.punkta un 3.punkta (d) apakšpunkta pieņemamību, Tiesa norādīja, ka šī sūdzība nav acīmredzami nepamatota, kā arī nepastāv citi šķēršļi sūdzības izskatīšanai pēc būtības, un turpināja lietas izskatīšanu pēc būtības.

Izskatīšana pēc būtības:

Vērtējot iesniedzējas sūdzību par Konvencijas 6.panta iespējamu pārkāpumu, Tiesa, atsaucoties uz tās judikatūrā nostiprināto metodoloģiju, atgādināja, ka Konvencija negarantē tiesājamajiem tiesības izsaukt un tiesas sēdē nopratināt jebkuru personu kā liecinieku. Pierādījumu, tajā skaitā liecinieku liecību, izvērtēšana kriminālprocesā ir nacionālo tiesu kompetencē. Savukārt gadījumos, kad tiesājamie lūdz tiesu izsaukt un nopratināt tiesas sēdē konkrētas personas, šāds lūgums ir atbilstoši jāpamato, norādot, kāpēc tieši šī liecība ir svarīga patiesības noskaidrošanai vai aizstāvības pozīcijas nostiprināšanai. Tiesa atgādināja, ka, vērtējot nacionālo tiesu rīcību no procesuālā taisnīguma viedokļa, ir jāvērtē ne tikai atsevišķas procesuālās darbības, bet arī visa tiesvedības norise kopumā.

Pievēršoties konkrētās lietas apstākļiem, Tiesa atzīmēja, ka iesniedzējas sūdzības pamatā ir apelācijas tiesas atteikums atkārtoti nopratināt vienu konkrētu liecinieku. Tiesa konstatēja, ka aizstāvība nebija pilnībā izmantojusi tās rīcībā esošos līdzekļus, proti, nebija laikus iesniegusi lūgumu par liecinieka uzaicināšanu un nebija pietiekami skaidri norādījusi, kāpēc šī konkrētā liecinieka atkārtotā nopratināšana būtu svarīga un kā tieši tā varētu stiprināt aizstāvības pozīciju. Šo apsvērumu gaismā, Tiesas ieskatā, nacionālās tiesas argumenti par aizstāvības lūguma noraidīšanu bija pietiekami. Savukārt jautājumā par kriminālprocesa kopējo taisnīgumu Tiesa atzīmēja, ka konkrētā liecinieka liecības nebija izšķirošs

pierādījums. Apelācijas tiesas secinājumi, atzīstot iesniedzēju par vainīgu, bija balstīti uz citu liecinieku liecībām, bankas dokumentiem, kā arī pašas iesniedzējas liecībām. Tāpat apelācijas tiesas secinājumi pamatojās uz vērtējumu par iesniedzējas nodomu, kvalificējot viņas darbības kā noziedzīgas. Tiesa atzīmēja, ka pati iesniedzēja piedalījās iztiesāšanā apelācijas instancē un tiesnešiem bija iespējams tieši un nepastarpināti izvērtēt viņas iesniegtos pierādījumus un izdarīt secinājumus par to ticamību. Ņemot vērā šos apstākļus, Tiesa uzskatīja, ka apelācijas tiesa kriminālprocesā pret iesniedzēju bija ievērojusi procesuālā taisnīguma principus un Konvencijas 6.panta 1.punkts un 3.punkta (d) apakšpunkts nebija pārkāpts.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas spriedums stājās spēkā 2020.gada 11.septembrī.

9. Lietā *Markus pret Latviju*⁷ iesniedzējs savā 2010.gada 17.marta iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 1.protokola 1.pantu, sūdzējās, ka konfiskācijas piemērošana viņa tiesiskā ceļā iegūtai mantai bija nesamērīga iejaukšanās viņa tiesībās uz īpašumu. Iesniedzēja sūdzības pamatā bija Krimināllikuma normas, kas lietas notikumu laikā paredzēja visas mantas konfiskāciju kā obligātu papildsodu.

Pieņemamības stadija:

Vērtējot iesniedzēja sūdzības par Konvencijas 1.protokola 1.panta iespējamo pārkāpumu pieņemamību izskatīšanai pēc būtības, Tiesa visupirms noraidīja valdības izvirzīto argumentu, ka iesniedzējs nevar tikt uzskatīts par cietušo Konvencijas 34.panta izpratnē, norādot, ka valdības apsvērumu iesniegšanas brīdī iesniedzējs jau bija zaudējis īpašuma tiesības uz četriem no 11 arestētajiem nekustamajiem īpašumiem, savukārt vēlāk iesniedzējam konfiscēja vēl četrus īpašumus. Tiesa piekrita valdībai, ka konkrētajā gadījumā vērsšanās ar pieteikumu Satversmes tiesā par mantas konfiskācijas kā obligāta papildsoda neatbildību Satversmei ir uzskatāma par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli, taču nepiekrita valdības argumentam, ka iesniedzējs šo tiesību aizsardzības līdzekli nebūtu izmējis, jo viņš Satversmes tiesā vērsās tikai pēc tam, kad spēkā jau bija stājies notiesājošais spriedums krimināllietā. Tiesa norādīja, ka iesniedzēja krimināllietas apturēšana saistībā ar lietas ierosināšanu Satversmes tiesā neietekmētu iesniedzēja sūdzības būtību. Tāpat Tiesa atzīmēja, ka tā nevērtēs valdības argumentu par to, ka iesniedzējs nav cēlis īpašuma prasību attiecībā uz dažiem nekustamajiem īpašumiem, jo šo argumentu valdība izvirzīja tikai tās papildu apsvērumos. Visbeidzot Tiesa noraidīja valdības izvirzīto argumentu, ka iesniedzējs ir ļaunprātīgi izmantojis individuālās sūdzības iesniegšanas tiesības, nesniedzot pilnīgu informāciju Tiesai par konfiskācijai pakļauto īpašumu statusu. Proti, lai arī iesniedzējs nebija informējis Tiesu par to, ka viņa ģimenes locekļi bija apstrīdējuši viņa īpašuma tiesības uz sešiem no konfiskācijai pakļautajiem nekustamajiem īpašumiem nacionālajās tiesās, Tiesa norādīja, ka šim apstāklim nav izšķirošas nozīmes izskatāmajā lietā.

⁷ *Markus pret Latviju* (iesniegums Nr.17483/10), Eiropas Cilvēktiesību tiesas palātas 2020.gada 11.jūnija spriedums.

Izskatīšana pēc būtības:

Pievērsoties iesniedzēja sūdzības būtībai, Tiesa konstatēja, ka astoņi no 11 arestētajiem nekustamajiem īpašumiem tika nostiprināti uz valsts vārda, un tādēļ secināja, ka ir notikusi iejaukšanās iesniedzēja tiesībās uz īpašumu. Tāpat Tiesa atzīmēja, ka konkrētajā lietā nevienā procesa stadijā netika apšaubīts iesniedzēja īpašumu izcelsmes likumīgums, un šī lieta ir jānošķir no lietām, kas skar noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju. Konkrētajā lietā konfiskācijai tika pakļauti visi iesniedzējam piederošie nekustamie īpašumi neatkarīgi no attiecīgā nekustamā īpašuma izcelsmes. Tādēļ Tiesa atzina, ka šajā lietā mantas konfiskācija ir uzskatāma par "sodu", un tā ietilpst Konvencijas 1.protokola 1.panta otrās rindkopas tvērumā, kas paredz valsts tiesības kontrolēt īpašuma izmantošanu, lai nodrošinātu soda samaksu.

Tiesa atgādināja tās judikatūrā labi iedibinātos principus, ka, lai konstatētu, vai valsts iejaukšanās personas tiesībās uz īpašumu atbilst Konvencijas 1.protokola 1.panta prasībām, jāizvērtē, vai iejaukšanās ir notikusi saskaņā ar likumu, vai tai ir bijis leģitīms mērķis un vai tā ir bijusi samērīga. Piemērojot šos principus konkrētajā lietā, Tiesa vērtēja, vai valsts iejaukšanās iesniedzēja tiesībās uz īpašumu ir notikusi saskaņā ar likumu. Tiesa konstatēja, ka iejaukšanās likumiskais pamats ir Krimināllikuma 320.panta otrā daļa, kas lietas notikumu laikā paredzēja mantas konfiskāciju kā obligātu papildsodu par iesniedzēja izdarīto noziedzīgo nodarījumu. Vērtējot minēto pantu, Tiesa atsaucās uz Satversmes tiesas secinājumiem 2011.gada 6.janvāra lēmumā lietā Nr.2010-31-01, kur Satversmes tiesa secināja, ka konfiskācijas soda piemērošanas un izpildes regulējumā ir saskatāmi būtiski trūkumi. Tiesa īpaši atzīmēja Satversmes tiesas secinājumu, ka pastāv neskaidrība un atšķirīga tiesu prakse attiecībā uz nacionālo tiesu pilnvarām noteikt konfiscējamās mantas apjomu, proti, praksē ir bijuši gadījumi, kad tiesas uzskatījušas, ka Krimināllikuma sevišķajā daļā paredzētā obligātā mantas konfiskācija liedz tām vērtēt šī soda samērīgumu, un nolēmušas konfiscēt visu mantu lietās, kurās šāda konfiskācija varētu tikt uzskatīta par nesamērīgu. Ievērojot šīs neskaidrības attiecībā uz nacionālo tiesu pilnvarām, Tiesa uzskatīja, ka minēto regulējumu nevar uzskatīt par paredzamu un tas nenodrošina aizsardzību pret iespējamu patvaļu. Tāpat Tiesa kritizēja soda obligāto raksturu, norādot, ka obligātā mantas konfiskācija liedz personai iespēju izvirzīt savus argumentus un nedod izredzes uz veiksmīgu iznākumu. Pievērsoties nacionālo tiesu vērtējumam konkrētajā lietā, Tiesa secināja, ka minētās nepilnības regulējumā ierobežoja nacionālo tiesu sniegtā vērtējuma apjomu, kā rezultātā nacionālās tiesas nesniedza individualizētu vērtējumu par iesniedzējam piemērojamo papildsodu. Tāpat savos nolēmumos tās nebija norādījušas konkrēto konfiskācijai pakļauto mantu, kā arī nebija izvērtējušas, vai konfiscējamā īpašuma apjoms atbilst noziedzīga nodarījuma smagumam un vai konfiskācija nerada iesniedzējam pārmērīgu slogu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa secināja, ka regulējumam, uz kura pamata iesniedzējam tika piemērota visas mantas konfiskācija kā obligāts papildsods, trūka skaidrības un paredzamības, tas nenodrošināja nepieciešamās procesuālās garantijas un aizsardzību pret patvaļu. Tādēļ Tiesa secināja, ka ir noticis Konvencijas 1.protokola 1.panta pārkāpums.

Piešķirtā kompensācija:

Kompensāciju par Konvencijas pārkāpumu Tiesa šajā lietā nepiešķīra, jo iesniedzējs to nebija lūdzis.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas spriedums stājās spēkā 2020.gada 11.septembrī.

10. Lietā *Dupate pret Latviju*⁸ iesniedzēja savā 2011.gada 8.marta iesniegumā Tiesai sūdzējās, ka nacionālās tiesas nebija nodrošinājušas, ka tiek ievērotas iesniedzējas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību saistībā ar 2004.gada 30.novembrī žurnālā “*Privātā Dzīve*” publicētajām iesniedzējas fotogrāfijām, kas atspoguļoja brīdi, kurā sabiedrībā zināma persona J.N. un iesniedzēja pameta slimnīcu pēc bērna piedzimšanas. Minētās bildes tika publicētas bez iesniedzējas piekrišanas, kas, iesniedzējas ieskatā, radīja viņas Konvencijas 8.pantā garantēto tiesību pārkāpumu.

Pieņemamības stadija:

Lemjot par sūdzības pieņemamību izskatīšanai pēc būtības, Tiesa atgādināja, ka jēdziena “privātā dzīve” tvērumā ietilpst arī personas attēls. Tiesa norādīja, ka, vērtējot, vai personas privāto dzīvi Konvencijas 8.panta izpratnē ietekmē arī notikumi ārpus šīs personas mājokļa vai citas privātas telpas, jāņem vērā tas, vai persona tika novērota un vai personas dati tika apstrādāti, lietoti vai publiskoti tādā veidā vai apmērā, kas pārsniedza to, ko persona varēja saprātīgi paredzēt. Tiesas ieskatā, iesniedzējas fotografēšana brīdī, kad viņa pameta slimnīcu, lai nogādātu jaundzimušo mājās, un šo attēlu publicēšana atklāja par iesniedzēju vairāk informācijas nekā iesniedzēja varēja paredzēt. Līdz ar to, Tiesas ieskatā, slepeni uzņemtu fotogrāfiju publicēšana bez iesniedzējas piekrišanas ietilpa Konvencijas 8.pantā garantēto tiesību tvērumā.

Izskatīšana pēc būtības:

Izskatot sūdzības būtību, Tiesa norādīja, ka šajā lietā vērtējams, vai nacionālā tiesa ir samērīgi līdzsvarojusi personas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību ar otras puses tiesībām uz izteiksmes brīvību. Līdzsvarojot šīs intereses, Tiesa ņēma vērā vairākus, arī spriedumā lietā *Rodina pret Latviju*⁹ minētos, kritērijus: publikācijas ieguldījums sabiedrībai nozīmīgā diskusijā; personas publiskā atpazīstamība; publikācijas tēma; publikācijā minētās personas iepriekšējās darbības; pausto ziņu saturs, forma un sekas; apstākļi, kādos fotogrāfijas tika uzņemtas.

Piemērojot minētos principus šajā lietā, Tiesa vispirms norādīja, ka raksts, par kuru iesniedzēja sūdzas, pēc būtības attiecās uz privātu un intīmu notikumu iesniedzējas un J.N. dzīvē – viņu otrā bērna piedzimšanu un atgriešanos mājās no slimnīcas. Ne raksts, ne cita Tiesai pieejamā informācija neliecināja, ka šī būtu sabiedrībai kopumā svarīga informācija. Lai gan raksts daļā par J.N. otrā bērna piedzimšanu skāra jautājumu, kuram piemita arī zināms publisks aspekts, Tiesa atzina, ka šāda raksta ieguldījums sabiedrībai vispārsvāriģos jautājumos ir mazāks, salīdzinot ar rakstiem, kas veicina politiskas vai citas diskusijas sabiedrībā. Tiesa norādīja, ka nacionālās tiesas savos nolēmumos bija pareizi norādījušas, ka iesniedzējai vajadzēja paredzēt, ka viņa tiks pieminēta kā sabiedrībā zināmas personas J.N. bērna māte. Tomēr, ņemot vērā rakstā iekļautās informācijas veidu un apjomu, kā arī tā

⁸ *Dupate pret Latviju* (iesniegums Nr.18068/11), Eiropas Cilvēktiesību tiesas palātas 2020.gada 19.novembra spriedums.

⁹ Skatīt 6.rindkopu iepriekš, lieta *Rodina pret Latviju* (iesniegumi Nr.48534/10 un 19532/15), Eiropas Cilvēktiesību tiesas palātas 2020.gada 14.maija spriedums.

koncentrēšanos uz iesniedzēju, Tiesa secināja, ka raksta publicēšanas rezultātā iesniedzējas atpazīstamība pārsniedza to atpazīstamību, ko iesniedzēja varēja iegūt saistībā ar sava partnera atpazīstamību. Tiesa arī norādīja, ka nacionālajai tiesai būtu jābūt piesardzīgai, vērtējot personu atpazīstamību situācijās, kad sabiedrībā atpazīstamas personas partneris piesaista mediju uzmanību tikai savu ģimenes vai privāto attiecību dēļ.

Pievēršoties publikācijas tēmai, Tiesa norādīja, ka iesniedzēja sūdzējās par slepeni uzņemtajām bildēm un to aprakstu, nevis par to, ka publiskota informācija par bērna piedzimšanu. Tiesa uzsvēra, ka nacionālā tiesa nebija nodalījusi to informāciju, kuru J.N. labprātīgi sniedza par bērna dzimšanu, no informācijas, kas skāra iesniedzējas privāto dzīvi. Tiesa norādīja, ka nekas nacionālās tiesas argumentācijā neliecināja, ka fotogrāfiju pievienošana rakstam bija nepieciešama, lai nodrošinātu raksta ticamību, vai sabiedrībai būtu bijusi īpaša vajadzība pēc šīs papildu informācijas. Tiesa uzskatīja, ka nacionālā tiesa nebija sniegusi pietiekamu skaidrojumu par tās secinājumu, ka J.N., informējot sabiedrību par iesniedzējas grūtniecību, rakstā atspoguļoto notikumu ir padarījis par publisku pasākumu. Savukārt, komentējot iesniedzējas iepriekšējo rīcību, Tiesas ieskatā, fakts, ka iesniedzēja neapstrīdēja 2003.gadā žurnālā “*Privātā Dzīve*” publicēto rakstu par viņas pirmo bērnu un 2005.gadā sniegto informāciju, nevarēja būt par pamatu, lai ierobežotu iesniedzējas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. Tiesa ņēma vērā, ka rakstā bija uzsvars uz fotogrāfijām un to aprakstiem un raksts tika atkāroti pārpublicēts 2007.gadā.

Vērtējot apstākļus, kādos fotogrāfijas tika uzņemtas, Tiesa norādīja, ka nacionālās tiesas neņēma vērā, ka iesniedzējai bija jāšķērso publiskā telpa starp slimnīcas ieeju un automašīnu, lai atvestu mājās jaundzimušo, tomēr, Tiesas ieskatā, iesniedzējai par šo privāto notikumu nebija jāparedz publicitāte. Šādos apstākļos, lai pienācīgi aizsargātu personas attēlu, personas piekrišanu nepieciešams iegūt attēla uzņemšanas laikā, nevis tad, kad fotogrāfijas tiek publicētas. Tiesa secināja, ka nacionālās tiesas nebija vērtējušas faktu, ka iesniedzējas izsekošana, braucot mājās ar jaundzimušo no slimnīcas, it īpaši tik drīz pēc dzemdībām, varēja izraisīt satraukumu. Tāpat nacionālās tiesas nebija vērtējušas, vai šāda žurnālistu rīcība bija saderīga ar pienākumiem un atbildību, kas saistīta ar vārda brīvības izmantošanu, radot valstij pozitīvo pienākumu rīkoties tādējādi, lai nodrošinātu privātās dzīves aizsardzību.

Ņemto vērā iepriekš minēto, Tiesa secināja, ka nacionālās tiesas iesniedzējas lietā nebija samērīgi līdzsvarojušas personas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību ar otras puses tiesībām uz izteiksmes brīvību, un atzina, ka ir pieļauts Konvencijas 8.panta pārkāpums.

Piešķirtā kompensācija:

Iesniedzēja lūdza piešķirt viņai kompensāciju 9 114 eiro apmērā un atlīdzināt tiesāšanās izdevumus 532 eiro apmērā. Tiesa iesniedzējas prasību apmierināja daļēji, piešķirot iesniedzējai 7 000 eiro par nemantisko kaitējumu un kompensējot tiesāšanās izdevumus 532 eiro apmērā.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas spriedums stājas spēkā 2021.gada 19.februārī.

11. Lietā *Močuļskis pret Latviju*¹⁰ iesniedzējs savā 2012.gada 2.novembra iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 8.pantu, sūdzējās par to, ka Valsts policijas darbinieki, veicot kratīšanu viņa dzīvesvietā, bija izņēmuši iesniedzējam piederošo datoru, kurā bija informācija par viņa klientiem, kuriem viņš kā zvērināts advokāts bija sniedzis juridisko palīdzību.

Pieņemamības stadija:

Tiesa norādīja, ka sūdzība nav acīmredzami nepamatota vai nepieņemama citu iemeslu dēļ.

Izskatīšana pēc būtības:

Vērtējot iesniedzēja sūdzību pēc būtības, Tiesa visupirms atzīmēja, ka elektronisko datu, kas satur informāciju par advokāta un klienta attiecībām, iegūšana ir iejaukšanās tiesībās uz korespondences neaizskaramību, turklāt korespondence starp advokātu un viņa klientiem ir uzskatāma par privilēģētu un bauda paaugstinātu aizsardzību no iejaukšanās. Turklāt, ņemot vērā, ka izņemtajā datorā atradās arī cita informācija par iesniedzēja lietvedībā esošajām lietām un tiešsaistes vietņu apmeklējumiem, ir notikusi arī iejaukšanās iesniedzēja tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību.

Tālāk Tiesa, atsaucoties uz tās judikatūrā nostiprināto metodoloģiju, vērtēja, vai iejaukšanās iesniedzēja tiesībās uz privātās dzīves un korespondences neaizskaramību bija noteikta ar likumu, vai tai bija legītīms mērķis un vai tā bija samērīga. Tiesa piekrita valdības viedoklim, ka kratīšana tika veikta kriminālprocesa ietvaros un pamatojoties uz izmeklēšanas tiesneša lēmumu, kuru pēc pārsūdzības bija izvērtējis arī tiesas priekšsēdētājs. Tiesa arī piekrita, ka kratīšanas mērķis bija noziedzīgu nodarījumu apkarošana un citu personu tiesību aizsardzība.

Turpinājumā Tiesa vērtēja, vai Valsts policijas amatpersonas, veicot kratīšanu, bija ievērojušas samērīguma principu. Tiesa norādīja, ka Konvencijas 8.pants neaizliedz valsts iestādēm veikt kratīšanas juridisko pakalpojumu sniedzēju birojos vai juristu un advokātu dzīvesvietās, taču ir būtiski nodrošināt efektīvus procesuālās aizsardzības mehānismus. Tiesa atzīmēja, ka šādos gadījumos nozīme ir vairākiem elementiem: vai kratīšanu ir atļāvis tiesnesis, vai tiesneša lēmumā ir identificētas pamatotas aizdomas tieši pret juridiskās palīdzības sniedzēju, vai tiesneša lēmuma tvērums ir pietiekami precīzi definēts un vai pašas kratīšanas laikā ir iespējams nodrošināt tādas procesuālās garantijas, kas ļautu saglabāt advokāta-klienta noslēpumu un novērst iespējamo valsts amatpersonu patvaļu.

Analizējot šos elementus konkrētajā lietā, Tiesa secināja, ka kratīšanu bija sankcionējis izmeklēšanas tiesnesis, kurš savā lēmumā bija ļoti rūpīgi izsvēris pamatoto aizdomu esamību pret iesniedzēju, kā arī uzskaitījis krimināllietā esošos materiālus, kas norādīja uz iesniedzēju kā iespējamo noziedzīgā nodarījuma izdarītāju. Tiesa arī piekrita, ka kratīšanas lēmuma tvērums bija ļoti precīzs un skaidrs un tas bija izsniegts nolūkā atrast un izņemt datorus, ar kuriem varēja būt notikusi piekļuve e-pasta kontam, ar kura palīdzību varēja būt veikts noziedzīgs nodarījums, turklāt izmeklēšanas iestāžu rīcībā nebija nekādu citu līdzekļu minēto pierādījumu iegūšanai. Tāpat Tiesa secināja, ka tiklīdz tika noskaidrots, ka viens no

¹⁰ *Močuļskis pret Latviju* (iesniegums Nr.71064/12), Eiropas Cilvēktiesību tiesas komitejas 2020.gada 17.decembra spriedums.

izņemtajiem datoriem, kas piederēja iesniedzēja meitai, netika izmantots noziedzīgajā nodarījumā, to nekavējoties atgriezta iesniedzējam.

Visbeidzot Tiesa vērtēja, vai iesniedzēja dzīvesvietas kratīšanas laikā bija iespējams nodrošināt tādas procesuālās garantijas, kas nodrošinātu advokāta-klienta profesionālās darbības noslēpumu aizsardzību un novērstu iespējamu valsts amatpersonu patvaļu. Tiesa secināja, ka iesniedzēja gadījumā šādas garantijas netika nodrošinātas. Tiesa atzīmēja, ka kopā ar iesniedzējam piederošo planšetdatoru tika izņemta visa uz tā esošā informācija, ne tikai dati par piekļuvi tiešsaistes vietnēm. Tiesa norādīja, ka citu valstu praksē šādās izmeklēšanas darbībās piedalās neatkarīgie novērotāji, kuriem neatkarīgi no izmeklētājiem ir tiesības identificēt materiālus, uz kuriem ir attiecināms advokāta-klienta profesionālais noslēpums un kuriem nav pierādījuma raksturs izmeklējamajā kriminālprocesā. Tāpat Tiesa atzīmēja arī iespēju izveidot elektronisko ierīču disku kopijas, kuras tiek aizzīmogotas personas klātbūtnē un pēc tam tiek nodotas izmeklēšanas tiesnesim, kurš veic satura filtrēšanu un kontroli, tādā veidā novēršot priviliģētās un ar konkrēto kriminālprocesu nesaistītās informācijas noplūdi. Tiesa skaidroja, ka, lai gan iesniedzējs bija vērsies pie uzraugošā prokurora ar lūgumu atgriezt viņam piederošo planšetdatoru, šis lūgums tika noraidīts. Turklāt, lai arī Tiesa piekrita, ka datoru izņemšana var būt nepieciešama, lai nodrošinātu lietisko pierādījumu saglabāšanu kriminālprocesā, iesniedzēja gadījumā nebija izvērtēts, vai objektīvi bija nepieciešams līdz kriminālprocesa beigām liegt iesniedzējam pieeju visai pārējai viņa planšetdatorā esošajai informācijai.

Ņemot vērā minēto, Tiesa secināja, ka iesniedzēja gadījumā viņam nebija pieejami procesuālās aizsardzības mehānismi, kas nodrošinātu advokāta-klienta korespondences un citas priviliģētās informācijas aizsardzību, kā arī iesniedzējam uz nenoteiktu laiku tika liegta pieeja visai uz viņa planšetdatora esošajai privātajai informācijai. Tādēļ Tiesa secināja, ka iejaukšanās iesniedzēja tiesībās uz privātās dzīves un korespondences neaizskaramību nebija samērīga, un atzina, ka ir noticis Konvencijas 8.panta pārkāpums.

Piešķirtā kompensācija:

Iesniedzējs lūdza Tiesu viņa piešķirt kompensāciju 5 000 eiro apmērā par nemantisko kaitējumu, tomēr Tiesa iesniedzēja prasību apmierināja daļēji, kompensācijā par nemantisko kaitējumu piešķirot 3 000 eiro.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas spriedums stājās spēkā 2020.gada 17.decembrī.

II.2. LĒMUMI¹¹

12. Lietā *Brodele pret Latviju*¹² iesniedzēja savā iesniegumā Tiesai sūdzējās, ka nacionālās tiesas pārkāpušas savas kompetences robežas un rīkojušās prettiesiski, pieļaujot nekustamā īpašuma izsoles apstiprināšanu pirms lieta atrisināta pēc būtības. Iesniedzēja arī sūdzējās par zvērinātu tiesu izpildītāju rīcību, izpildot tiesas nolēmumus. Iesniedzējas ieskatā tika pārkāptas viņas Konvencijas 6.pantā, 8.pantā (tiesības uz mājokļa neaizskaramību) un 13.pantā garantētās tiesības.

2018.gada 5.oktobrī Tiesa lietu nosūtīja Latvijas valdībai, lai tā sniegtu savus apsvērumus par iesniedzējas sūdzību pieņemamību izskatīšanai un būtību. 2019.gada 25.janvārī valdība iesniedza Tiesai savus apsvērumus, tomēr, ņemot vērā, ka iesniedzēja neatbildēja uz Tiesas 2019.gada 29.janvāra un 2019.gada 21.maija vēstulēm, kurās tā aicināja iesniedzēju sniegt savus atbildes apsvērumus, Tiesa vienbalsīgi atzina, ka iesniedzēja savu sūdzību vairs nevēlas uzturēt, un tā tika svītrotā no izskatāmo lietu saraksta.

13. Lietā *Guravska pret Latviju*¹³ iesniedzēja savā 2018.gada 19.augusta iesniegumā Tiesai sūdzējās par civilprocesa ilgumu, kas, viņas ieskatā, bija nesamērīgs. Iesniedzēja uzsvēra, ka viņas prasība par darījumu atzīšanu par spēkā neesošiem un īpašumtiesību atzīšanu uz nekustamajiem īpašumiem nacionālajās tiesās trīs instancēs izskatīta vairāk nekā 10 gadus. Iesniedzēja uzskatīja, ka tādejādi ir pārkāptas viņas Konvencijas 6.panta 1.punktā garantētās tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā.

Atbildot uz iesniedzējas sūdzību, valdība izvirzīja argumentu, ka iesniedzēja nav izsmēlusi viņai pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus. Pirmkārt, valdība norādīja, ka iesniedzēja varēja vērsties ar sūdzību pie tiesas priekšsēdētāja, pamatojoties uz likuma "Par tiesu varu" 27.¹ un 33.pantu un lūdzot paātrināt civillietas izskatīšanu. Otrkārt, līdzīgi kā citās lietās, kas saistītas ar sūdzībām par civilprocesa ilgumu, valdība norādīja, ka iesniedzēja varēja celt prasību pret valsti vispārējās jurisdikcijas tiesā, pamatojoties uz Satversmes 92.pantu un Civillikuma 1635.pantu, pieprasot kompensāciju par pārmērīgu civilprocesa ilgumu.

Izvērtējot valdības izvirzīto argumentu, Tiesa atgādināja, ka Konvencijas 35.panta 1.punkts noteic, ka sūdzības pirms to iesniegšanas Tiesā ir jāizvirza arī nacionālā līmenī atbilstoši nacionālo tiesību aktu prasībām. Atsaucoties uz savu iepriekšējo judikatūru, Tiesa norādīja, ka tiesību aizsardzības līdzekļi ieilguša procesa gadījumā var būt gan preventīvi, gan kompensējoši. Piemēram, iespēja iesniegt lūgumu lietas paātrinātai izskatīšanai, lai process neieilgtu, vai iespēja prasīt kompensāciju par jau ieilgušu tiesvedību. Tiesa norādīja, ka labākais risinājums attiecībā uz ieilgušajiem procesiem ir preventīvi tiesību aizsardzības līdzekļi, tomēr arī kompensējošie tiesību aizsardzības līdzekļi var tikt atzīti par efektīviem. Pievēršoties valdības piedāvātajam preventīvajam tiesību aizsardzības līdzeklim, Tiesa noraidīja valdības argumentu par iespēju lūgt tiesas priekšsēdētāju vai tiesu paātrināt tiesvedību, norādot, ka valdība nav iesniegusi prakses piemērus, kas apliecinātu šāda tiesību

¹¹ Atšķirībā no Tiesas spriedumiem, kuru pasludināšanas datums, nevis pieņemšanas datums, ir noteicošais, Tiesas lēmumi Tiesas tiešsaistes vietnē HUDOC tiek kārtoti pēc to pieņemšanas datuma, lai gan faktiski lēmumi tiek pasludināti aptuveni trīs nedēļas vēlāk. Tādēļ šajā pielikumā ir norādīti gan lēmumu pieņemšanas, gan pasludināšanas datumi.

¹² *Brodele pret Latviju* (iesniegums Nr.48453/12), Eiropas Cilvēktiesību tiesas komitejas 2020.gada 19.marta lēmums, pasludināts 2020.gada 9.aprīlī.

¹³ *Guravska pret Latviju* (iesniegums Nr.41553/18), Eiropas Cilvēktiesību tiesas palātas 2020.gada 7.jūlija lēmums, pasludināts 2020.gada 10.septembrī.

aizsardzības līdzekļa efektivitāti. Pievēršoties valdības norādītajam kompensējošam tiesību aizsardzības līdzeklim, Tiesa visupirms atsaucās uz tās iepriekšējiem spriedumiem lietās *Veiss pret Latviju*¹⁴ un *Sļadzevskis pret Latviju*¹⁵, kurās tā secināja, ka prasība Satversmes 92.panta un Civillikuma 1635.panta kārtībā nav efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis, jo praksē bija pārāk maz piemēru. Tomēr, ņemot vērā valdības iesniegtos judikatūras piemērus šajā lietā, Tiesa secināja, ka jau 2016.gadā Latvijā eksistēja efektīvs kompensējošais tiesību aizsardzības līdzeklis – tiesības prasīt kompensāciju par ieilgušu civilprocesu, atsaucoties uz Satversmes 92.pantu. Atzīmējot, ka šajā lietā valdības iesniegtie judikatūras piemēri ir publiski pieejami vietnē www.manas.tiesas.lv, Tiesa norādīja, ka iesniedzējai minētais tiesību aizsardzības līdzeklis bija pieejams. Izvērtējot minētā tiesību aizsardzības līdzekļa efektivitāti, Tiesa atzīmēja, ka Latvijas nacionālās tiesas, lemjot, vai process ir bijis pārmērīgi ilgs, ievēro Tiesas judikatūrā nostiprinātos principus, bet nacionālo tiesu piešķirtās kompensācijas ir salīdzināmas ar Tiesas piešķirtām kompensācijām līdzīgās lietās.

Tā kā iesniedzējas lieta tika izlemta 2018.gadā un viņa nebija sniegusi informāciju par iemesliem, kas viņai būtu lieguši vērsties tiesā ar lūgumu piešķirt kompensāciju par ieilgušu civilprocesu, Tiesa secināja, ka pirms sūdzības iesniegšanas Tiesā iesniedzējai bija pienākums vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar lūgumu piešķirt kompensāciju par ieilgušu civilprocesu, atsaucoties uz Satversmes 92.pantu. Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa atzina iesniedzējas sūdzību par nepieņemamu izskatīšanai pēc būtības un noraidīja to.

14. Lietā *Ivļevs pret Latviju*¹⁶ iesniedzējs savā 2013.gada 4.decembra iesniegumā Tiesai sūdzējās par zvērīnātu tiesu izpildītāju rīcību, veicot jauno īpašnieku ievešanu valdījumā. Proti, iesniedzējs savā sūdzībā Tiesai apgalvoja, ka zvērīnāts tiesu izpildītājs viņu esot izlicis no mājokļa, neizvērtējot viņa kā īrnieka tiesības. Iesniedzēja ieskatā, tika pārkāptas viņa Konvencijas 8.pantā un 13.pantā garantētās tiesības.

2018.gada 9.oktobrī Tiesa Latvijas valdībai nosūtīja lietu, aicinot Latviju sniegt savus apsvērumus. 2019.gada 30.janvārī valdība iesniedza Tiesai savus apsvērumus lietā, bet iesniedzējs pēc vairākiem Tiesas lūgumiem sniegt savus atbildes apsvērumus to neizdarīja un neatbildēja uz Tiesas vēstulēm, tādēļ Tiesa vienbalsīgi atzina, ka iesniedzējs savu sūdzību vairs nevēlas uzturēt, un tā tika svītrotā no izskatāmo lietu saraksta.

15. Lietā *M.D. pret Latviju*¹⁷ iesniedzējs savā 2018.gada 18.septembra iesniegumā Tiesai sūdzējās par viņam piemēroto drošības līdzekli – apcietinājumu. Iesniedzējs uzskatīja, ka viņam piemērotais apcietinājums bija prettiesisks, jo nacionālā tiesa nebija pietiekami pamatojusi savus lēmumus par apcietinājuma piemērošanas turpināšanu. Iesniedzēja ieskatā, tādējādi tika pārkāptas viņa Konvencijas 5.panta 1.punktā un 3.punktā (apcietinājuma pamatotība un ilgums) garantētās tiesības. Tāpat iesniedzējs uzskatīja, ka minētajos lēmumos netika pilnībā ievērotas Konvencijas 6.panta 2.punktā noteiktās prasības attiecībā uz nevainīguma prezumpciju.

¹⁴ *Veiss pret Latviju* (iesniegums Nr.14142/12), Eiropas Cilvēktiesību tiesas palātas 2014.gada 28.janvāra spriedums.

¹⁵ *Sļadzevskis pret Latviju* (iesniegums Nr.32003/13), Eiropas Cilvēktiesību tiesas komitejas 2020.gada 11.jūnija spriedums.

¹⁶ *Ivļevs pret Latviju* (iesniegums Nr.77670/13), Eiropas Cilvēktiesību tiesas komitejas 2020.gada 9.jūlija lēmums, pasludināts 2020.gada 30.jūlijā.

¹⁷ *M.D. pret Latviju* (iesniegums Nr.45475/18), Eiropas Cilvēktiesību tiesas komitejas 2020.gada 29.septembra lēmums, pasludināts 2020.gada 22.oktobrī.

2020.gada 29.janvārī valdība iesniedza Tiesai vienpusējo deklarāciju, kurā atzina, ka apcietinājuma piemērošana neatbilda Konvencijas 5.panta 1.punktā un 3.punktā ietvertajām prasībām un ka lēmumos par apcietinājuma piemērošanu netika pilnībā ievērotas Konvencijas 6.panta 2.punktā noteiktās prasības attiecībā uz nevainīguma prezumpciju. Vienpusējā deklarācijā valdība apņēmas izmaksāt iesniedzējam kompensāciju 3 150 EUR apmērā. Lai arī no iesniedzēja netika saņemta atbilde par to, vai viņš piekrīt šai valdības deklarācijai, Tiesa atzina, ka tai jau ir izveidojusies stabila judikatūra attiecībā uz trūkumiem lēmumos par drošības līdzekļa — apcietinājums — piemērošanu, tādēļ nepastāv kādi īpaši iemesli, kas liktu turpināt sūdzības izskatīšanu. Šo apsvērumu dēļ un ņemot vērā arī to, ka valdības piedāvātās kompensācijas apmērs atbilda kompensācijām, ko Tiesa piešķir līdzīgās lietās, Tiesa vienbalsīgi apstiprināja valdības iesniegto vienpusējo deklarāciju un svītvoja šo lietu no izskatāmo lietu saraksta.

16. Lietā *Sergets pret Latviju*¹⁸ iesniedzējs savā 2012.gada 28.jūnija iesniegumā Tiesai sūdzējās, ka Valsts policijas darbinieki, veicot pārbaudi juridiskās personas komercietpās, kur bija arī iesniedzēja darbavieta, bija apskatījuši un izņēmuši iesniedzējam piederošo klēpj datoru. Iesniedzēja ieskatā, tādējādi tika pārkāptas viņa Konvencijas 8.pantā garantētās tiesības uz privātās dzīves un korespondences neaizskaramību.

Analizējot iesniedzēja sūdzību par Konvencijas 8.panta iespējamu pārkāpumu pieņemamību izskatīšanai pēc būtības, Tiesa kā pirmo izvērtēja iesniedzēja sūdzību par klēpj datora izņemšanu. Atsaucoties uz valdības sniegto informāciju, Tiesa atzīmēja, ka, lai gan Valsts policijas veiktās pārbaudes laikā tika izņemti vairāki juridiskajai personai piederošie datori, pašam iesniedzējam piederošais klēpj dators izņemts netika. Līdz ar to Tiesa šo sūdzību noraidīja kā nepieņemamu izskatīšanai, jo nebija notikusi iejaukšanās iesniedzēja tiesībās uz korespondences neaizskaramību un tādēļ viņš nebija uzskatāms par iespējamā Konvencijas pārkāpuma upuri.

Pievēršoties iesniedzēja sūdzībai par viņa personiskā klēpj datora apskati, Tiesa izvērtēja valdības izvirzīto argumentu, ka iesniedzējs nav cietis tik būtisku tiesību aizskārums, lai to izskatītu starptautiskajā tiesā. Lai to noteiktu, Tiesa vērtēja, vai iesniedzējs ir cietis būtisku kaitējumu, vai vispārējā nepieciešamība aizsargāt cilvēktiesības pieprasītu sūdzības izskatīšanu, kā arī to, vai nacionālajai tiesai ir bijusi iespēja izskatīt šo sūdzību pēc būtības.

Piemērojot šos principus iesniedzēja gadījumam, Tiesa atgādināja, ka aizskārums līmenis katrā lietā ir nosakāms individuāli, ņemot vērā gan iesniedzēja subjektīvo attieksmi pret situāciju, gan arī lietas objektīvos apstākļus, un secināja, ka iespējamā iejaukšanās iesniedzēja tiesībās uz korespondences neaizskaramību šajā aspektā bijusi niecīga. Proti, Tiesa secināja, ka iesniedzējs pats piedalījās klēpj datora apskatē un redzēja, ka policijas darbinieks pārbaudīja tikai klēpj datorā instalētās programmas. Tāpat Tiesa atzīmēja, ka iesniedzējs nebija sūdzējies, ka apskatē būtu tikusi pārbaudīta cita uz datora esošā personiskā informācija un faili. Turklāt apskate nebija ilgāka par pusstundu, un iesniedzēja klēpj dators netika izņemts. Turpinājumā Tiesa atzīmēja, ka šajā lietā nebija tādu jaunu apstākļu, kuru gaismā Tiesai būtu jāskaidro Konvencijā noteiktie valsts pienākumi, turklāt Tiesa jau iepriekš ir izskatījusi vairākas Latvijas lietas ar sūdzībām par iespējamu nelikumīgu vai neatļautu kratīšanu. Visbeidzot Tiesa norādīja, ka nacionālās tiesas, izskatot administratīvā pārkāpuma lietu pret iesniedzēju, bija izvērtējušas arī viņa sūdzības par policijas darbinieku

¹⁸ *Sergets pret Latviju* (iesniegums Nr.41744/12), Eiropas Cilvēktiesību tiesas komitejas 2020.gada 6.oktobra lēmums, pasludināts 2020.gada 5.novembrī.

rīcības tiesiskumu, konstatējot, ka policijas darbinieki bija rīkojušies atbilstoši likuma “Par policiju” un LAPK normām. Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa atzina iesniedzēja sūdzību par nepieņemamu izskatīšanai, jo iejaukšanās nebija sasniegusi minimālo aizskāruma līmeni.

17. Lietā *Kraujas HES pret Latviju*¹⁹ SIA “Kraujas HES” (turpmāk komersants) savā 2010.gada 21.septembra iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 1.protokola 1.pantu, sūdzējās, ka noteiktā mikrolieguma dēļ tas nav varējis īstenot hidroelektrostacijas būvniecību pie Ogres upes Madonas rajonā, bet vēlāk projektam paredzētie zemes gabali tika iekļauti īpaši aizsargājamā dabas teritorijā. Tāpat komersants apgalvoja, ka nav saņēmis kompensāciju plānotās peļņas apmērā, kuru būtu guvis, ja hidroelektrostacijas būvniecības projekts tiktu īstenots.

Analizējot komersanta sūdzību par Konvencijas 1.protokola 1.panta iespējamu pārkāpumu pieņemamību izskatīšanai, Tiesa izvērtēja, vai komersantam bija pietiekams pamats paļauties, ka iecerētais hidroelektrostacijas būvniecības projekts tiks īstenots. Ievērojot tās judikatūrā iedibināto metodoloģiju, Tiesa norādīja, ka personas var atsaukties uz Konvencijas 1.protokola 1.pantā garantētajām tiesībām tikai tiktāl, cik nacionālo iestāžu lēmumi, kas nosaka dažāda veida ierobežojumus, skar personas īpašumu Konvencijas izpratnē, proti, “reāli pastāvošu īpašumu” vai “prasības attiecībā uz īpašumu”, kuras ir pietiekami pamatotas un izpildāmas.

Piemērojot šos principus komersanta sūdzībai, Tiesa atzīmēja, ka komersants tika nodibināts, lai īstenotu hidroelektrostacijas būvniecības un ekspluatācijas projektu, un šī projekta mērķiem komersants iegādājās divus zemes gabalus. Vēl pirms komersants varēja sākt būvniecības darbus attiecībā uz vienu no šiem zemes gabaliem tika noteikts mikroliegums, savukārt vēlāk abi zemes gabali tika iekļauti īpaši aizsargājamajā teritorijā. Rezultātā komersantam nebija iespējams uzsākt hidroelektrostacijas būvniecību un nodot to ekspluatācijā. Šajā sakarā Tiesa uzskatīja par svarīgu uzsvērt atšķirību starp šīs lietas faktiem un citu Tiesā izskatīto lietu faktiem, jo izskatāmajā lietā ierobežojumu (mikrolieguma) noteikšanas brīdī komersants vēl nebija sācis komercdarbību, turklāt nebija arī saņēmis visas nepieciešamās atļaujas hidroelektrostacijas būvniecībai un ekspluatācijai. Tiesa norādīja, ka sekmīgai hidroelektrostacijas projekta īstenošanai komersantam bija jāizpilda vairāki priekšnosacījumi. Proti, bija jāsaņem būvatļauja, saskaņā ar saņemto būvatļauju jāveic būvniecības darbi un jānoslēdz līgums par elektroenerģijas iepirkuma cenu. Tiesa atzīmēja, ka Satversmes tiesa 2005.gada 22.aprīlī, izbeidzot tiesvedību lietā Nr.2004-25-03, secināja, ka būvatļaujas iegūšana, papildus Ekonomikas ministrijas izsniegtajai atļaujai uzstādīt elektroenerģijas ražošanas iekārtas, bija obligāts un ar likumu noteikts priekšnosacījums sekmīgai hidroelektrostacijas projekta īstenošanai. Tiesa secināja, ka komersants nebija izpildījis visas likumā noteiktās prasības un tāpēc tam nebija “reāli pastāvoša īpašuma” vai “lēgītīmas paļaušanās” tādu iegūt Konvencijas 1.protokola 1.panta izpratnē. Ņemot vērā minēto, Tiesa secināja, ka komersanta sūdzība nav pieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo tā bija ārpus Konvencijas 1.protokola 1.panta tvēruma. Tāpat Tiesa kā acīmredzami nepamatotu noraidīja komersanta sūdzību par investīciju zaudējumu, jo komersants nebija pietiekami pamatojis projektā ieguldītos finanšu līdzekļus un sniedzis informāciju par darījumiem, ar kuriem tas ieguva īpašumā projekta īstenošanai paredzētos zemes gabalus.

¹⁹ *Kraujas HES pret Latviju* (iesniegums Nr.55854/10), Eiropas Cilvēktiesību tiesas komitejas 2020.gada 20.oktobra lēmums, pasludināts 2020.gada 19.novembrī.

18. 2020.gada 19.februārī Latvija vērsās Tiesā ar iesniegumu starpvalstu lietā, tādējādi uzsākot tiesvedību lietā *Latvijas Republika pret Dānijas Karalisti*.²⁰ Savā iesniegumā Tiesai Latvija, atsaucoties uz Konvencijas 3.pantu (spīdzināšanas un cietsirdīgas vai pazemojošas izturēšanās aizliegums), 5.panta 1. un 4.punktu un 8.pantu, vērsās pret Dāniju saistībā ar Latvijas valstspiederīgās Kristīnes Misānes paredzēto izdošanu Dienvidāfrikas Republikai.

2020.gada 20.februārī Dānijas nacionālā tiesa atcēla lēmumu par Kristīnes Misānes izdošanu uz Dienvidāfrikas Republiku un, pamatojoties uz Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras izdoto Eiropas apcietinājuma lēmumu, nolēma nodot viņu tiesāšanai Latvijā. 2020.gada 3.martā Kristīne Misāne tika nogādāta Latvijā, tādēļ, ņemot vērā, ka pēc Kristīnes Misānes nodošanas Latvijai bija zudis risks, ka viņa varētu tikt izdota Dienvidāfrikas Republikai, Latvija vērsās Tiesā ar lūgumu svītrot lietu no Tiesā izskatāmo lietu saraksta, norādot, ka strīds starp Latviju un Dāniju bija atrisināts. Ņemot vērā šos apsvērumus, 2020.gada 9.jūlijā Tiesa pasludināja lēmumu, svītrojot šo lietu no Tiesā izskatāmo lietu saraksta.

--- teksta beigas ---

²⁰ *Latvijas Republika pret Dānijas Karalisti* (iesniegums Nr.9717/20), Eiropas Cilvēktiesību tiesas komitejas 2020.gada 16.jūnija lēmums, pasludināts 2020.gada 9.jūlijā.